



ایران و سرگذشت اولین قوانین رانندگی در ۱۰۰ سال پیش!

شاید اگر امروز در خیابان پرتددی شاهد رانندگی بد اکثر رانندگان باشید ...

شاید اگر امروز در خیابان پرتددی شاهد رانندگی بد اکثر رانندگان باشید باور نکنید که قوانین راهنمایی و رانندگی در ایران قدمتی 100 ساله دارد. هادی معیری نژاد-برخی از ما ایرانیان در مورد رانندگی با پدیده اجتماعی به نام "تاخر فرهنگی" مواجهیم که نوعی جا نیافتادن فرهنگ رانندگی در عین استفاده بیش از 60 سال عموم از وسایل نقلیه است. اما نکته جالب ورود قوانین راهنمایی و رانندگی به ایران در اواخر دوران قاجار است و از آن زمان تا کنون این قوانین گرچه بسیار تغییر کرده اند اما گویا برخی از ما مردم برای رعایت نکردن قوانین راهنمایی و رانندگی همانیم که بودیم. در سالهای دور در شهرهای تهران، درشکه، کالسکه، واگن اسبی، قاطر و الاغ از جمله وسایل نقلیه عمومی و خصوصی بشمار می رفتند. واگنهای اسبی دارای اتاق های چرخدار بودند و توسط دو راس اسب روی ریل آهن حرکت می کردند حداقل 50 نفر نشسته و ایستاده می توانستند از این واگنها استفاده نمایند. و کلیه خطوط به محله بازار ختم می شد همزمان با فعالیت ماشین دودی، کالسکه بخار یا اتومبیل در محدوده سالهای 1283 شمسی برابر با 1904 میلادی وارد شهر تهران شد این اتومبیل متعلق به مظفرالدین شاه قاجار بود که توسط یک راننده فرانسوی هدایت می شد. این اتومبیل از نوع کالسکه های پرسروصدا بود و به جای سقف، چادر برزنتی داشت. پس از این تاریخ بتدریج این اتومبیلها متعلق به خانواده های فرمانفر، قوام و وثوق الدوله و امین انضرب و تعدادی از سفرا بود. با افزایش تعداد وسایل نقلیه از سال 1292، هیچگونه مقرراتی برای انتظام بخشیدن عبور و مرور آنها موجود نبود، ولی در آن سال یک نفر سوئدی به اتفاق عده ای از هموطنان خود به ایران دعوت شدند و شروع به پایه گذاری سازمانی به نام نظمیه (شهربانی) در ایران نمودند که شعبه ای نیز بنام عبور و مرور در آن تاسیس گردید.

در سال 1308 دولت تصمیم به برچیدن واگن اسبی گرفت. اولین بار به فکر تاسیس یک سرویس حمل و نقل عمومی برای شهر تهران افتاد و پیرو آن تعدادی اتوبوس از خارج خریداری کردند. ولی تا حدود سال 1320 درشکه ها همچنان جزء وسایل نقلیه تهران محسوب می شدند. تعداد اتومبیلها و موتورسیکلت های تهران در سال 1300 فقط 600 دستگاه بودند که همچنان جزء وسائل نقلیه تهران محسوب می شدند.

در سال 1320 تعداد اتومبیل و موتور سیکلت بالغ بر 700 دستگاه بوده است. افزایش وسایل نقلیه در سالهای بعد آهنگی سریعتر پیدا کرد بطوریکه در سال 1333 آمار وسایل نقلیه کشور 80100 دستگاه اعلام شده و در سال 1347 پلیس راه ژاندارمری در تهران تاسیس شد. و در سال 1353 امور راهنمایی و رانندگی تهران طبق قانون به شهرداری واگذار گردید در نهایت 12 فروردین 1370 با اجرای طرح ادغام نیروهای انتظامی سازمان راهنمایی و رانندگی، پلیس راه و ژاندارمری با یکدیگر ادغام شدند سپس معاونت راهنمایی رانندگی و حمل و نقل ناجا شکل گرفت.

اولین افسر آزمایش رانندگی که نام و امضاء او در پای اوراق رانندگان زمان قاجاریه وجود دارد به زبان فرانسه نوشته شده است شخصی بنام مسیوکلین بود که بعد از وی این سمت به ناصرخان انشاء اولین متخصص نظمیه محول شد.

همچنین اولین آیین نامه رانندگی در زمان وستد اهل سوئدی تهیه و تنظیم گردید. وی در سال 1291 ه. ش ریاست نظمیه را به عهده داشت و حدود 10 سال در این پست باقی ماندند یکی از کارهای شخص مذکور ترجمه، تنظیم نظامنامه و آیین نامه قید شده است که راننده هنگام روز در شهر و اماکن پرجمعیت ضمن حرکت از سمت راست باید با سرعت 15 کیلومتر در ساعت و در خارج شهر 25 کیلومتر در ساعت و شبها با ساعتی 10 کیلومتر براند و یا اینکه در موقع نزدیک شدن به حیوانات از قبیل اسب و قاطر که طبعاً از صدای ماشین وحشت دارند از سرعت اتومبیل خود بکاهند و آرام حرکت کنند تا باعث وحشت و رم کردن حیوانات نشوند.

اولین چراغهای راهنمایی و رانندگی در سالهای دهه 30 در تقاطع های سپه (امام خمینی ره) ولی عصر، پل امیر بهادر، باغ ملی دروازه شمیران، گمرک و امریه نصب گردید ولی قبل از نصب این چراغها، چراغهای راهنمایی بصورت کوله پشتی بودند که دارای دو چراغ قرمز، سبز و کلیدی در جهت خاموش و روشن کردن آنها بود که کوله پشتی در پشت مامور قرار می گرفت و کلید آن روی سینه سمت چپ قرار داشت این چراغها کار می کرد و مامور با پشت کردن به طرف رانندگان اتومبیل آنان را متوقف و یا دستور حرکت به آنان می دادند.

بالاخره در سالهای 39 و 40 چهارراه دارای چراغ اتوماتیک گردید اولین راننده زن در ایران شخصی بنام خانم (هلن شه بنده) بود که در سال 1319 موفق به اخذ گواهینامه گردید و سر و صدای زیادی در مطبوعات آن زمان براه انداخت و بالاخره در سال 1300 هجری

شمسی در اداره پلیس شعبه ای بنام شعبه آلات ناقله در خیابان باب همایون (درب اندرون سابق) تاسیس گردید و با 10 نفر مامور که از بین پاسبانها انتخاب شده بودند کار کنترل عبور و مرور اتومبیل ها را به عهده گرفتند و علامت مشخصه آنها یا دیگر افراد پلیس بازوبند سفیدی بود که به بازوی چپ خود می بستند. ریاست این شعبه به شخصی بنام فتح ا... خان بهنام که در حقیقت اولین رئیس راهنمایی و رانندگی محسوب می شد و دارای درجه نایب اولی یعنی ستوان یکم بود واگذار گردید.